

BAHAR 2013
[maviADA KÜLTÜR SANAT DERGİSİ]
[SAYI 24]
[KONU: ANADOLU DERGİLERİ]

*

Şenol Yazıcı
Hidayet Karakuş
Fadime Y. Karoğlu
Nadir Gezer
Zeki Sarhan
Öner Yağcı
Deniz Kavukçuoğlu
Nazım Mutlu
Rahim Gür
İsmail Biçer

[...Her İMECE DERGİ, postmodernist kılığıyla yerel kültürleri yok etmeye, tek tipleştirmeye soyunmuş çokuluslu yayın tröstlerine karşı cüssesinden beklenmeyen bir savaştı, yereli aydınlatan, evrensele taşıyan bir fener, bağımsız yazana, sanatçıya ışıklı dev bir duvardır; yaşasın kültürümüz diye haykıran.

Kuşkusuz, emek verenlerine bağlı olarak her dergi bir anlayış, bir gelenek, bir moda, bir iktidar mücadelesidir, ama her eylemi kirleten paranın, girebildiği sanatçının emeğinden rant kazanma mücadelesi değildir. Elbette yurdum insanından soyutlanamaz; az gelişmişliğin, muhtaçlığın yapısal sorunlarını o da terkisinde taşır. Yaşayabilmek için katkı beklese de yapısal olarak ticariye dönebilecek potansiyeli istese de taşıyamaz. Daha önemlisi her dergi, küreselleşen ve ticarileşen dünyanın ezici, baskın kültürü karşısında yaşamak için son umutsuz mücadelesini veren engin köklerimiz, arkaik dönemden tut, günümüzün çağdaşlık yolunda ama gitgide birbirine yabancılaşan bugünün halkına değin Anadolu kültürünün son kalesi, kendini yiyerek ayakta durmaya çalışan Donkişot'u, bugünü yarına, yereli evrensele taşıyarak post modernizmin karanlığına cılız da olsa inadına yanan son fenerlerinden biridir.. .]

Şenol YAZICI

maviADA Dergisi Genel Yayın Yönetmeni

**ARKAİK BİR ANADOLU FENERİ;
DERGİLER ve YAZAR, SANATÇI,
YAPIT GERÇEĞİ**

Okura ulaşmak için yol arayan genç kalemlerin yakışık alan tek olanağı, kitabını pazarlamakta sıkıntı çeken, yerel okurla buluşamayan deneyimli, ama pazarlayacak ekonomiye sahip güçlü yayınevini henüz bulamamış yazarın da gerekmesi Anadolu'nun bu garip fenerleri dergiler, çoğu bir ya da birkaç kişinin büyük özverisiyle ayakta durmakta. Ne kitabının tanıtımına, satışına emek verdiği yayıncıdan, ne yapıtını okura, ilgisine taşıdığı yazarından, sanatçıdan ne de devletten umduğu katkıyı, takdiri görür. Başka ülkelerde örneği var mıdır bilemiyorum, ama ülkemizin imece kültür sanat dergileri günümüzde tarihöncesinden kalma bir gelenek gibi duruyor.

Her İMECE DERGİ, postmodernist kılığıyla yerel kültürleri yok etmeye, tek tipleştirmeye soyunmuş çokuluslu yayın tröstlerine karşı cüssesinden beklenmeyen bir savaştı, yereli aydınlatan, evrensele taşıyan bir fener, bağımsız yazana, sanatçıya ışıklı dev bir duvardır; yaşasın kültürümüz diye haykıran.

Kuşkusuz, emek verenlerine bağlı olarak her dergi bir anlayış, bir gelenek, bir moda, bir iktidar mücadelesidir, ama her eylemi kirleten paranın, girebildiği sanatçının emeğinden rant kazanma mücadelesi değildir. Elbette yurdum insanından soyutlanamaz; az gelişmişliğin, muhtaçlığın yapısal sorunlarını o da terkisinde taşır. Yaşayabilmek için katkı beklese de yapısal olarak ticarîye dönebilecek potansiyeli istese de taşıyamaz. Daha önemlisi her dergi, küreselleşen ve ticarîleşen dünyanın ezici, baskın kültürü karşısında yaşamak için son umutsuz mücadelesini veren engin köklerimiz, arkaik dönemden tut, günümüzün çağdaşlık yolunda ama gitgide birbirine yabancılaşan bugünün halkına değin Anadolu kültürünün son kalesi, kendini yiyerek ayakta durmaya çalışan Donkişot'u, bugünü yarına, yereli evrensele taşıyarak post modernizmin karanlığına cılız da olsa inadına yanan son fenerlerinden biridir.

O, yöresel bir düşünce atölyesi, O, uğruna dövüştüğünüz ve şimdi güçlükle anımsadığınızda içinizi sızlatan neyiniz varsa onun ortak bellek kayıtlarıdır da. Çünkü O, A kişinin kendi adına ve siyasetine ezberden ürettiği kitap, resim, film değil, herkesin özgürce katıldığı imece bir üretilerdir. İnsan emeğinin ve ortak düşüncesinin olabilecek olan en evrenselidir ve ondan saygındır.

Her dergi arkası, dayısı olmayan sanatçının, yazarın, düşünenin ilgisiliyle, okuruyla yüzleştiği, tekelleşmiş çokuluslu yayın tröstlerinin ve haramleşen yerel edebiyat ağalarının tüm engellerine karşın ürettiğinin reklâmını yapacağı en inandırıcı, en sahici kendini sunup sınyabileceği bir aynadır.

Bu kısacık özetleme bile dergilerin salt özveriyle ortaya çıkan çağdışı ama olumlu bir eylem, bir kahramanlık olduğunu gösterir, bu özveri zincirine olayın maddî yanı da eklenince kahramanlıklar uzun sürmeyebilir, doğal olarak. Anadolu, kısa uzun soluklarla tarih ettiği kapanan dergileriyle bir dergi mezarlığına dönerken uzağı yakın eden, bilgi paylaşımına olanak veren günümüzün en büyük buluşu internetin büyük katkısıyla pıtrak pıtrak dergi üretmeyi de sürdürmektedir.

Ne var ki kimse hayatından memnun değil, ne dergilere yazarlar, ne de onca yazara olanak sunan dergiler, sıkıntılı bir diyalog içindeler oldum olası.

Dergiler, yazan çizeni, kendilerini salt reklâm için kullanmakla, hiç emek vermeden derginin olanaklarını harcamakla, anlayışına inansın inanmasın yazısına yer veren her yere, aynı aşkla, hem de aynı yapıtı göndererek koşmakla, deneyimli kimi yazarları dergileri kumanda altına almaya çalışmakla... suçlarken, yazarlar da dergileri en başta kendi grubundan başkasına, yenilere yer vermemekle, belli bir yazınsal anlayışı dayatmakla, adına, unvanına yeterince itibar etmemekle, sözüne kulak vermemekle, yazısına, tanıtımına istediği an ve biçimde yer verilmemekle, adının önce ya da sonra yazılmasıyla..., yazıları yayımlananlar da dergilerin adreslerine gönderilmesi için posta ederi ve benzerleri için abone olmalarının istenmesiyle suçluyor.

Bunların dışında da sorunları vardır dergilerin, en başta rakip saydığı/sayıldığı öteki imece dergiler gelir... Çoğu aynı yazarlardan ve kaynaklardan beslenen, tıpkıbasım yöntemleri izleyen bu dergilerin, ötekini daha kötü, kendini daha iyi göstermek için kıyasıya edebin arenasında edepsizliğin en büyük şovuyla bazen beklenmeyen bir enerjyle kıyasıya dövüştükleri de görülür. Anlatılanlarda ve yazılanlarda kavgaların nedenleri, herkesi ilgilendiren ulusal, hatta evrensel düşün sanat ve ideoloji çatışmaları gibi sunulsa da aslında tek gerçeği vardır, değişmeyen: Bir kurum olarak derginin, bir birey olarak yazarın çıkarları, beklentileri, egosudur uyuşmayan. Garip bir paradokstur bu.

Elbette dergileri ancak ona emek verenler bilir... Ancak Anadolu'nun kadim tarihini ve eşsiz kültür harmanını, kendi küçük hayal gücüyle ve özlemiyle ve egosuyla çizdiği varoluşundan öteye

gören bilir. Ne var ki akli olan herkes bilir, dev bankaların kültür sanata aşkla soyunduğu, uluslararası şirketlerin yayıncılık yaptığı, cep telefonu üretir gibi model yazar ürettiği bu çağda ticarete ya da cemaate ya da iktidara yaslanmayan imece bir dergi ancak romantik ütopyacıların işidir, elbette yazmak da cahil cesareti değilse aynıdır... Böyle olduğunu herkesin bilmesi ya da bilmemesi bir gerçeği değiştirmemektedir: Her yazarçizer için doğru başlangıcın ilk kapısı olan, ama yazarçizerinin bile sahip çıkmadığı Anadolu Dergileri, tamamladığı çağının son demelerini, zor bir süreci can çekişerek yaşamaktadır ve olmayan bir çözümü aramaktadır.

Oysa o dergiler, ezelden ebede toplumun hafıza kartı, kültür günlüğü, yaşam tanığıdır... Hem de olabileceğin en objektifiyle yazılmış.

Bizim ufkumuzda hal böyleyken, bakalım sizin pencerenizden Anadolu'nun İmece dergilerinin encamı nasıl gözükmektedir?

*

maviADA Dergisi Genel Yayın Yönetmeni

Hidayet KARAKUŞ

1946 doğumlu. Şiir kitapları, romanlar, çocuk kitapları, radyo oyunları yazdı. Romanda, şiirde, çocuk kitaplarında, radyo oyunlarında bir çok ödülü olan KARAKUŞ, en son **Şeytanminareleri** romanıyla 2010 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı, 2010 Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Roman Ödülü'nü kazandı.

1. Sizce Anadolu'nun İmece Dergileri kimler tarafından

üretilmekte, hangi amaçlarla, nasıl çıkmaktadır?

Anadolu'da dergi çıkaranların tümü edebiyatı bir yaşam biçimi olarak benimseyen insanlardır. Özellikle gençlerin yaşama ilişkin, sanata ilişkin söyleyecek sözleri olduğunda bir araya gelerek bir dergi çıkarmayı düşünüyorlar. Bu temelde kişinin kendini farklı görme güdüsünden kaynaklanır başlangıçta. Sonra sonra iş değişir. Yazmak bir göreve dönüşür. Edebiyat dergileri bu bakımdan kendini şiirle, öyküyle, sanatla kanıtlamaya çalışan gençlerin yaşam alanıdır.

Şiir, öykü, deneme yayımlamak için çıkarılır dergiler. Sonrası kendiliğinden gelir. Sürekli okuyan, araştıran, kendini yenileyenler, çalışkanlıkları ölçüsünde, eleştiriye açık oldukları ölçüde gelişirler.

2. Onlara gereksinme olduğu varsayımına katılıyor musunuz? Bir yazarın, sanatçının ne işine yararlar, işlevleri nedir?

Dergiler, edebiyatın olmazsa olmazlarıdır. Gençlerin, edebiyat heveslilerinin, çağcıl edebiyatın aktığı yatağı görmek isteyenlerin kendini bulduğu yerdir bu yayınlar. Pek çok yazar, edebiyat dergilerinden edebiyat dünyasına girmiştir. Kişinin kendini tanımasını, düzeyini görmesini, yeni sanat anlayışlarıyla tanışmasını sağlar bu dergiler.

3. Birbirine muhtaçlıkları doğası gereği olan dergi ve sanatçı, yazar çatışmaları neden kaynaklanmaktadır? Bu çatışmaların birer düşündürücü olarak kültür sanata yararlı etkileri olabilir mi?

Anlayış farkından kaynaklandığı gibi kendini çok önemseyen yazarlar, ozanlar beğenmedikleri yazarları, ozanları kendilerine rakip sanırlar. Oysa hiçbir yazar ya da ozan, daha genel anlamda sanatçı bir başka sanatçının rakibi olamaz. Sanat özgünlükse başka türlü olamaz. Özgün sanatçı neden bir başka sanatçıyı rakip görsün? Bu işin mantığı yok. Kendilerini aşamayanların başkalarını küçümsedikleri, rakipleriymiş gibi gördükleri oluyor. Bu sanat için çok saçma bir tutum.

Kıskançlıklarla kişiler bir yere varamaz. Bu işin temeli yapıttır. Yapıtını sağlam kuran, dilini sağlam geliştiren ozan ya da yazar bir başkasına göre tavır alamaz. Sanat görüşleri nedeniyle tartışabilirler ama biz böyle bir tartışmayı görmüyoruz. En gelişmiş, en ince tutumlar içinde olması gereken sanatçıların tartışmalarının kabalıklarla dolu olduğunu görüyoruz. Sanata yakışmıyor.

4. Bu tip dergilerin varlıklarının sonlanmasının ne gibi sonuçları olabilir, güçlü kaynakları olan, ticarî profesyonel bir derginin, edebiyat sanat dünyasına, yazarçizere imece dergilerden daha yararlı olacağını düşünüyor musunuz?

Bu dergilerin yok olması Anadolu'daki edebiyat erlerinin soluğunun kesilmesi demektir. Güçlü parasal kaynakları olan sermaye dergilerinde kendilerine kolay yer bulamazlar. Bunun için çok çalışmaları gerektiği gibi zaman zaman ilkeleriyle de çatışmak zorunda kalabilirler. Sermaye dergilerinin imece dergilerden Öyle görünüyor ki imececilerin direnebildiği kadar çıkacaktır dergiler. Ötesini insan ülkemizde düşleyemiyor bile.

6. Bir yazar, sanatçıysanız sizin bir kültür sanat dergisinden, dergiye emek vererseniz yazardan, sanatçıdan beklentileriniz neler olabilir?

Bir edebiyat dergisinden hangi düzlemde olursa olsun iyi ürünleri gözden kaçırmadan değerlendirmesini beklerim. Kötü şiirin, kötü öykünün hatır için basılmaması gerekir. Bu hem yazanı durduran, hem okuyana kötü örnek olan bir uygulama olur. Ancak dergilerin sayfa olanakları da her zaman iyi ürünleri de değerlendirmeyi engelliyor. Dergiler okurlarını geliştirmeli, izlenceli yayın yapmalı. Edebiyatın, sanatın genel sorunları kadar özel, estetik sorunlarının da tartışıldığı ortamlar olmalı edebiyat dergileri.

Türkçe'nin bilimsel gelişmesine koşut bir dili geliştirmeli, okurun belleğine akıtmalıdır. Bu, imececilerin ortak bir Türkçe anlayışıyla başarılabilir. Yazarın, sanatçının da kendini yinelemeden geliştirmesinden, yeni yapıtlar

daha yararlı olması değil ama edebiyat sanat dünyasında sanatçının kabul görmesi bakımından işlevi vardır. Ne yazık ki Anadolu dergilerinin bir başlarına yarattığı, ortaya çıkardığı, ülke ya da dünya çapında bir sanatçıyı görmüyoruz. Bütün yazarların, ozanların gözü edebiyat dünyasının egemeni kabul edilen dergilerdedir. Bu kırılabilir mi? Sürekli olamayan, Cemal Süreya'nın dediği gibi "Kapanmak için çıkan" edebiyat dergileri sanatçıyı sürekli besleyemezler. Bu da çoğu ozanın, yazarın yolunu sermaye dergilerine çevirmelerine neden olur.

5. İmece dergilerin var olmak için izlemesi gereken yöntemler ve yapabilecekleri neler olabilir?

İmece dergilerin var olmaları, imeceye katılanların gücüyle orantılıdır. Böylesi sanat yayınlarını destekleyen toplumsal bir örgütlenme yoktur. Olsa da "parayı veren düdüğü çalar" hesabı dergiye özerklik tanınmaz. Oysa sanat sonuna dek özgürlük ister.

Belediyelerin böyle bir destek fonu yoktur. Kültür Bakanlığının buna hem parası hem niyeti yoktur. Her ikisinde de olanak olsa bu kez "Parasını ben veriyorum, benim dediğim gibi, benim düşündüğüm gibi yazacaksın" anlayışı hemen dayatılır.

üretmesinden başka bir şey isteyemem.

7. Kültür sanat dünyasındaki kimliğiniz ya da rolünüz (yazar, sanatçı, okur, ilgili, dergici, dergi emek vereni, yayıncı...) nedir, bu alanla ilgili bir anlatacağınız, kendi gerçeğinizden eklemek istediğiniz var mı?

Yazar olarak, ozan olarak tanınıyorum.

Yazarın, sanatçının çalışmaktan başka gücü yoktur. Ozan, yazar sürekli okuyarak, yazarak kendini aşabilir. Hiç kimseye yaslanmadan üretmek, kendine güvenmek, yarattıklarını sağlam, bilimsel, sanatsal estetik değerlerle kurmak özgün olmanın da güçlü olmanın da yoludur. İnsan yapıtlarıyla ayakta kalır, bu dünyada işe yaradığını düşünebilir.☀

Fadime Y. Karoğlu

Cemal Süreya ile

Dergiler ve Edebiyat Gerçeği

ÜZERİNE SÖYLEŞİ:

maviADA Dergisi: Sizce Anadolu dergileri nereye dayanmalı ve kime hitap etmelidir?

Cemal SÜREYA: Anadolu dergileri kendi güçlerine kendi olanaklarına dayanarak çıkmalı diyorum. Çoğundaki savunma bölgesellikten sıyrılmak üzerine kurulu. Ne demek bölgesellikten sıyrılmak? Anadolu dergileri kendi yöresindeki, çevre illerdeki benzer durumdaki yeteneklere bir atış alanı yaratmayı hedeflemelidir. İstanbul'daki yazar her yerde yazıyor zaten. Anadolu dergileri Anadolu'nun sesini yansıtsa daha iyi olmaz mı? Böylece edebiyata katkısı büyümez mi?

maviADA Dergisi: Cumhuriyetten bugüne, yani 1975'li yıllara değin dergilerimizin bir panoramasını çizmeniz mümkün mü?

Cemal SÜREYA: Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, yani yetmişli yıllara kadar ülkemizde çıkmış olan sanat edebiyat dergilerinin sayısı 300'ü bulmakta. Ancak bunların arasında gerçek anlamda dergi niteliğini taşıyanların, küçük bir içinde olsa belli bir etkinlik düzeyini tutturmuş olanların sayısının 100-150 civarında olduğu söylenebilir. Kimisi Varlık gibi yarım yüzyıla yaklaşan bir yayın serüveni içinde, kimisi Sokak, Meydan... gibi tek sayı yayımlanmış.

maviADA Dergisi: Bu dergilerin temel savını özetlemek mümkün mü?

Son elli yılın dergilerine çok tepeden bakıldığında edebiyat sorunlarının altında bir Türk düşüncesinin ne olması gerektiğinin yoklandığı, uygarlık sorunun ele alınmak istendiği görülür. Edebiyat kavramlarının yanında 1930'lara kadar tarih terimleriyle, 1940'lara kadar felsefe terimleriyle konuşulmaktadır; 1950'den sonra toplumbilim terimleri, 1960'tan sonra da ekonomi terimleri öne çıkacaktır. Nazım Hikmet'in çıkışından sonra edebiyat dergilerinde toplumun maddî değerleri

önem kazanmış, özdekçi, toplumcu bir akım Resimli Ay'dan günümüze dek sürmüştür. Son kırk yılda edebiyatımızı götürmüş Marksist ve köktenciler dışındaki dergiler bütün edebiyat dergileri, kimi zaman silik, kimi zaman belirsizmiş gibi olsa da toplum değerlerini savunmuşlar, eşitlikten özgürlükten yana olmuşlardır. Elli yıllık bu süreçte 300 derginin 270'inin ilerici çizgide yer alması da bu gerçeğin kanıtıdır.

Edebiyat dergilerinin hemen hepsinde hayatın değiştirilmesi isteği görülüyor. İnsan dergisinin ilk sayısında, 1938'de şu cümleyi okuyoruz, "Bugün hakikî manada Rönesans yapıyoruz." Onuncu yıl hertürlü adımın bir bilânço yılı olarak görülür, bir iyimserlik vardır. 1940'tan sonra kötümser bir havaya girildiği, II. Dünya Savaşı bitiminde bu kötümserliğin büyüdüğü, 1950'den sonra bir inançsızlığa, bir nihilizme bittiği görülüyor. Yine de dergilerin büyük çoğunluğu hümanisttirler.

1930'lara kadar süren bir Ergenekon duyarlığı içindeki ulusallık duygusu o günlerin dergilerinde henüz taptaze olan devrimlerin savunulmasıyla iç içedir; bu konuda Dergâh'ta başlayan Türkçülük akımı Atsız Mecmua'da, Orhun'da ırkçı bir nitelik kazanarak tıkanır. Sağ edebiyat dergileri bu dönemde ırkçı ve mukaddesatçı olarak ikiye ayrılır. Çınaraltı yeni edebiyatı yadsımdan doğan şoven bir gelenekçiliğe kayar. 1950'nin hemen öncesinde ise gelenekçiler Şadırvan'da bir halk edebiyatı sevgisiyle toplanmak isterler. 1950'den sonraki gelenekçi dergilerin ideolojiden kaçan bir yanları vardır.

maviADA Dergisi: Görünen sağ sol siyaset edebiyatı yakından ilgilendirmiş ve etkilemiş, genel durum nedir? Edebiyat kavgasını yenilikçiler, yayın hayatındaki entelektüel kavgayı ilericiler kazanmıştır. Dergilerde sağ ideolojik yönsemelerin belirmesi için 1960'ları beklemek gerekecektir. Ancak Hisar gibi çağrı gibi salt edebiyat dergilerini saymazsak sağ kanat dergileri sanattan çok ideolojiyle uğraşacaklardır. Edebiyat ve İslâmiyet duygusunu birleştirmek isteyen Diriliş gibi dergiler de görülecektir. Hisar'ı Çınaraltı'nın, Diriliş'i Büyük Doğu'nun, Çağrı'yı Şadırvan'ın çocukları olarak görmek mümkün... Edebiyat adlı dergiyi de Diriliş'in küçük kardeşi olarak görüyorum. Kubbealtı ise yalnız tepkileriyle varoluşu ve gençlere dayanmayışı ile günümüzde ilginç bir biçimde beliriyor.

Soldaki köktenci kanat ise Resimli Ay'dan sonra Yürüyüş, Adımlar, Yurt ve Dünya, Ant, Yeryüzü, Yaprak... gibi dergilerle gelmişler. Özellikle ikinci Dünya Savaşı'nın sonuna doğru çıkmış dergilerde Türkiye'deki ağır siyasal baskılara karşın, bir bölük genç aydınının düşünce atılımını, özgürlük isteğini, eksik de olsa bir düşünceyi bir sanat ağıntısına dönüştürme çabasını görüyoruz. 1960'tan sonraki genç toplumcu dergiler sorunları daha çok sınıf çelişkisine bağlarlar; sadece gerçekçi değil devrimci bir sanatın çevresinde dolanıyorlar.

Fadime Y.Karoğlu: Bugün Edebiyatımızdaki kavgaları, dergi yazar çatışmalarını, yazar atışmalarını nasıl yorumluyorsunuz?

Cemal Süreya: Edebiyatımızda gözlediğim ilginç yanlardan biri sevgi bağının birbirine saygının azaldığı, hatta yitildiği... Bu da bir yerde edebiyat sevgisinin yitmesi gibi sonuçlar doğuruyor. Bir şairin şiiri, şairleri sevmeyişi düşünülebilir mi? Bir ressamın başka ressamları, resimleri sevmeyişi düşünülebilir mi? Dostoyevski Gogol'a hayran değil miydi? Victor Hugo, Chateaubriand'ın yapıtlarını sevgiyle okumuyor muydu? Başka sanatçıları sevmeyen, hiçbir hayranlık duygusu kalmamış sanatçı

artık ölmüş bir sanatçıdır. Acıdır bu. Kendi uğraş alanın küçümseyen bir kimsenin büyük yaratı ürünleri ortaya koyabileceği düşünülebilir mi?

Kısaca hepimiz kötüyüz. Sevmiyoruz birbirini, ikiyezlüyoruz...

Dergilerde de bu durumu önleyici bir çaba yok. Oysa dergiler edebiyat sevgisinin buram buram tüttüğü yayın bahçeleri olmalı. Kavga bu diyecek biri, evet kavga ama aynı davaya inananların da birbirini sevmediklerini görüyoruz. Diyelim ki bir dergide kümelenen bir gurup yazar toplumsuluğa yöneliyorlar, toplumcular onları selâmlayacak yerde kınıyorlar. Siz ne anlarsınız toplumsuluktan diyorlar, esas toplumsuluk bizimkisi, esas dergi bizimkisi der gibi... Onlar da boş durmuyor, eski arkadaşlarına ver yansın ediyor... İşin tuhafı eskiler birbirini sevmiyor, ayrıca eskiler yenileri, yeniler de eskileri sevmiyorlar. Bir bunalım, bir dış geçirme kavgasıdır bu aslında.

Anlamıyorum, yoksa burs mu veriyorlar birbirini sevmeyenlere...

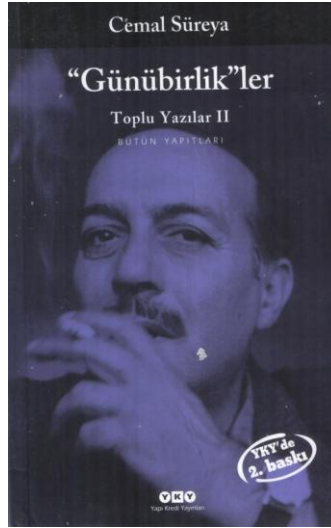
Fadime Y.Karoğlu: Günümüzde kitaplarını yayınlamakta sıkıntı çeken, dergilerde yazılarına yer bulamayan iyi yazarlara şairlere ne önerirsiniz?

Cemal Süreya: Hiç tasalanmasınlar, güçlü bir yapıtın eninde sonunda zaferi kazanacağı bir gerçek. Sait Faik'in ilk yapıtlarının Varlık dergisinde geri çevrildiği anlatılır. Ne oldu sonunda Sait Faik'i Türk okuruna tanıtan yayan da VARLIK oldu. Sanırım birkaç yıl önceye değin SALAH Birsal kendi kitaplarını kendi basmak zorunda kalan bir sanatçıydı. Bugünse aranan bir yazar. Hatta anımsıyorum, Ahmet Arif'in şiir kitabına uzun süre alıcı çıkmamıştı. Bugün Ahmet Arif 9. Baskıda... On onbeş yıl önce Ahmet Hamdi Tanpınar ne durumdaydı, bugünse kitapları üzerinde çok duruluyor. Mektuplarını okuyun, Yeditepe'de şiir kitabının ne güçlükle yayınlandığını göreceksiniz. Vedat Türkali ödül kazanmasaydı, kitabını basacak yayınevi bulamayabileceğini ben söylemiştim. Ama öyle mi kalırdı, bir gün bir yerden fıskırırdı TÜRKALİ. Oğuz Atay da öyle.... Halikarnas Balıkcısı Ötelerini

Çocuğu'nu kaçta yazmış, kitap kaçta yayınlanmış, bir bakın. Dağlarca'nın ilk kitapları da kendi basımıdır.

Fadime Y.Karoğlu: Yani diyorsunuz ki piyasa ekonomisi, rant kavgası, edebiyat ağaları, egolar iyi edebiyatı durdurabilir ama sürekli değil...

Cemal Süreya: Gresham yasasının bir sınırı var burada: kötü edebiyat iyi edebiyatı kovabilir ama bir süre için...

yazarın notu: yukarıdaki söyleşi Cemal Süreya'nın Yapı Kredi Yayınlarından 2013'te çıkan "günöbirlik "ler adlı kitabın ikinci baskısında yer alan yazılara sadık kalınarak yapılmış düşsel bir söyleşidir.

Arkaik Anadolu Fenerinin Işıltılarına Yolculuk

Nadir Gezer

*

1930, Eymir Köyü/İnegöl/Bursa doğumlu. Köy Enstitü kökenli yazar, eğitimci. Bursa'da yaşıyor.

*

Yazarçizerler için dur duraksız üretme sevisi olmasaydı, onlar için yazma ve çizme sevdası olur muydu? Onları içten içe kemiren, kemirirken tüketen, tüketirken de yücelten içte o sevda savaşıdır. Ürettikleriyle de sığınacakları tek bir sığınak vardır onlar için: Anadolu'yu bir uçtan öbür uca sarıp sarmalayan, bin bir güçlükleri üstlenen, üstlenirken de yaşama savaşını veren Anadolu'nun bin bir köşesinde batan çıkan ARKAİK ANADOLU FENERİ olmanın ışıltısını taşıyan dergilerdir. Şöyle karşıdan bakıldığında, sanki ışıltısızlaşmış görünüşleri gerçekten özel kimliklerinin, özel güçlerinin görünmezden gelinmeleridir. Kör bir lâmbanın ışıltısı altında akşamın alacakaranlığından sabahın tanına dek üretilen, göz nuru dökülen o güzelim üretimler için, daha büyük aşamalara yolculuk için ARKAİK BİRER ANADOLU FENERİ olan sessiz sedasız yayımını sürdürme savaşını veren dergilerimiz değil midir? Şöyle dıştan ve uzaktan uzağa bakıldığında işlevlerinin pek de önemsenmediği bu ışıltı noktaları gerçekte Anadolu'nun dünden bugüne ışıltı odaklarıdır. Böyle olmasaydı Anadolu bugünkü aydınlığına ulaşabilir miydi? Üstelik kıvançla dile getirdiğimiz bugünün yazını yakalama olasılığı var mıydı?

Anadolu'nun her köşe bucağında o görünmez ışıltılarıyla birer odak

noktası olan dergilerimizin daha uzun ömürlü olmalarının savaşımının verilmesi için, bu ağır yükün paylaşılmasında yazarçizerlerinde bir sorumluluğa katkısı olamaz mı(?) sorusu ister istemez usumuzun derinlerine takılıyor ve bizi bir sorgu yağmuru altına taşıyor...

Bir derginin dünden bugüne nice güçlükleri aşarak yürüdüğü yol, gerçekte bir CILGA yoldur. O yolu aşım da her sayıya sevinçle ulaşmanın gururu bir dergi sorumlusu için ne denli gurur verici sonuçsa, emekleriyle o derginin sayfalarında yer bulanlar için de o denli övünülecek sonuç değil mi? Baskı makinesinin hışırtilarından kurtulup tap taze bir basım kokusuyla önüne dökülen sayfalar ona ileriye dönük bir savışım gücü verirken yazarçizerde onun yanı başında ona ayrı bir güç vermenin bir başka kıvancını yaşamalıdır.

Gereksiz alınganlıklar, darılıp ayrılmalar güç yitkilerine neden olur. Böylesi bir sonuç, ARKAİK ANADOLU FENERİMİZİN yazarçizerlere açık olan kapısı kapanır, güç birliği yetirilir. Onun yetirilmesi demek, işleyen bir makinenin bir kolunun kopması anlamını taşır, fener sönerse karanlık sarar çevreyi. Bu korkunç sonuçtan kurtulmak için güçler arasındaki denge korunmalı, ARKAİK ANADOLU FENERLERİ'NİN ışıltıları sürdürülmedir.☀

Anadolu Dergileri Bir Okul

ve

Direniş Merkezidir

Zeki Sarıhan

1944
doğumlu,
emekli
Türkçe
öğretme-
ni,
araştır-
macı,
yazar,

Öğretmen Dünyası dergisinin eski genel yayın yönetmeni. Ankara'da oturuyor.

1. Anadolu dergicileri deyince akla gelecek isimlerden biri olduğumu kabul ediyorum. Benim dergicilik serüvenim, okul duvar gazetesinin, okul bülteninin sorumluluğundan başlar. 1964'te 6 yıllık öğretmen okulunun beşinci sınıfındayken birkaç arkadaş birleşip bir dergi de çıkardık ama okul yönetimi dergiyi toplattı. Yazmaya hevesli olanlarımız yazı ve şiirlerimizi Anadolu dergilerine gönderiyorduk. Öğretmen olduğumun ikinci yılı ilçenin köylerine hitap eden İleri Köy adlı bir gazete çıkardım. Sonraki yıllar, öğretmen hareketi içinde yer tutabilmek için Fatsa ve İnebolu TÖB-DER şubelerinin yayın organlarının, yazışleri müdürüydüm. Ardından Ankara merkezli Yurtsever Öğretmen dergisinin mensuplarındandım. Nihayet

Ocak 1980'de Öğretmen Dünyası dergisi macerası başladı. Bu derginin kurucu listesinde, yazı kurulu üyeliğinde, başyazarlığında, yazı işleri müdürlüğünde, sahipliğinde, genel yayın yönetmenliği görevlerinde bulundum. Bu dergi yayıncılığı direnişi benim için 2011 yılına kadar sürdü. Bu derginin kurduğu yayınevının yayımladıkları başta olmak üzere 26 kitabım yayımlandı. Dergiyi şimdi başka arkadaşlar sürdürüyor. Aşağıda sorularınıza vereceğim yanıtlar, 31 yılı bu dergide geçmiş 50 yıllık bir deneyimin ürünleridir.

2. "İmece" dergisi sözü pek çok Anadolu dergisi için yerindedir. Öğretmen Dünyası için de biz işimizi hep bu sözle ifade ettik. "İmece" yardımlaşarak, birlikte yapılan işdir. Bu dergileri çıkaranlar bundan ekmek yemezler. Toplumla söyleyecekleri sözleri vardır. Kendilerini ifade etmek isterler. Bunu çok satışlı dergi, gazete ve televizyonlarla yapamazlar. Dergicilik, onların kendi kurdukları bir kürsüdür. Düşüncede, sanat ve kültürde söylemek istediklerini yayan bir ses büyütme cihazını kendileri kurmuşlardır. Bunlar öğretmendir, memurdur, lise ve üniversite bitirmiş aydınlardır.
3. Anadolu veya taşra dergileri çok gerekli ve yararlıdır. Birinci olarak birçok insanın ürünleriyle kendisini ifade etmesine ve bu alanda özgüven kazanmasına yardım ederler. Bu dergiler yazar yetiştiren birer atölye görevi de yaparlar. Sonra o yerin bazı yazar ve okurlarını bir araya getirirler. Böylece dışarıda da o ilin veya ilçenin tanınmasına yardım ederler. Örneğin öğretmen dergiciliğinde Demet, Gayret, Zamantı, Su, Ankara'da yayımlanmakla birlikte İmece, Köy ve Eğitim dergileri böyledir. Bu dergilerin bazıları bir tek kişinin veya ailenin çabasıyla, kimileri ise bir ekibin imcesiyle yayımlanır. Genellikle uzun ömürlü olamazlar. Çok yaşayanlar, arkasında devletin, bir sermaye sahibinin veya grubunun olduğu yayın organlarıdır. Öğretmen Dünyası'nın başarısı ise böyle bir güce dayanmadan gerçekten imece ile yaşamış olmasıdır.
4. Dergi-yazar çatışmasının neyi kapsadığını tam anlayamadıysam da bir dergiye yazı yazan veya yazmak isteyenlerin dergi yönetimi ile kavgalarını kast ettiğinizi sanıyorum. Böyle bir çatışma işin doğası gereğidir. Yazar, yazılarının geri çevrilmesini içine sindiremez. Yazılarınızı yayımladığınız kişiler size teşekkür ederler.

kür ederler ama yayımlamadıklarınız da kızarlar. Biz Öğretmen Dünyası olarak bunun çözümünü yazıları yazı kurulundan geçirmekte bulduk. Bu hem kolektif bir aklın devreye girmesini sağladı, hem de yazarla yayıncıyı karşı karşıya gelmekten kısmen kurtardı. Bütün dergiler için en mantıklı yol budur. Böylece yazar, yayımlanmayan ürünü hakkında bir kez daha düşünme olanağı da bulur.

5. Gerek merkezde (İstanbul), gerek taşrada günümüze kadar yayımlanmış pek çok dergi düşünce ve sanat hayatımızda olağanüstü bir rol oynamıştır. Dergiler, sanat ve düşünce hayatı için günlük gazetelerden daha kalıcı, daha etkili bir iz bırakmışlardır. Dergiler yazar ve düşünce adamı yetiştiren gerçek birer okul olmuşlardır. Okur sayıları çok olmasa da gerçek muhataplarını bulmuşlardır. Aklıma ilk gelenler: Servetifünun, Sıratı Müstakim, Sebilürreşat, İslam, Tedrisat Mecmuası, Büyük Mecmua, Küçük Mecmua, Kadınlar Dünyası, Karagöz, Diken, Alay, Kurtuluş, Muallimler Mecmuası, Fikirler, İlköğretim, Eğitim Hareketleri, Varlık, Yeditepe, Dolmuş, İmece, Yeni Adam, Yücel, Yakın Tarihimiz, Hayat Tarih Mecmuası, Türk Edebiyatı, Bellekten, Türk Dili, Zübük, Yedi Gün, Milliyet Sanat, De... Birkaç mizah dergisini saymazsak günümüzde artık bu tip dergilerin okur dünya-

sındaki yeri iyice azaldı. Yerel dergilerin okuru da öyle. Gene de söyleyecek sözü olanların çıkardıkları dergilerin yaşatılmasına çalışmak gerekir. 1960'lı yıllarda Basın İlan Kurumu, her sayısına bir sayfalık reklam vererek bu dergilere destek olurdu. 1990'lardan beri de Kültür Bakanlığı düzenli yayımlanması kaydıyla en az 100 adet olmak üzere bu dergilere abone olarak katkıda bulunmaya çalışıyor. Fakat abone sayıları politik tercihe göre belirleniyor. Öğretmen Dünyası'nın okullara sokulmasının yasaklandığı, 300, 500, 800, hatta 1.100 adet satın alındığı kısa dönemler oldu. Bugün ise Kültür Bakanlığı'nın ondan 100 adet aldığını hatırlatırsam, bu tercihin dergileri ne ölçüde etkilemiş olduğunu sanırım daha açık anlatmış olurum.

6. İmece dergilerinin yaşayabilmeleri için yapacakları ilk iş, çarıklarını çekerek "kapı kapı" dolaşıp abone yazmalarındır. Bir dergiyi moral ve parasal olarak güçlü kılan en etkili çözüm abone bolluğudur. Kötü dernekçiler, üyelerinden üyelik ödentisi toplamaz veya toplayamazlar. Dernek giderlerini karşılamayı ya maddî imkânı olan birkaç kişiye havale ederler, ya da kendi ceplerine davranırlar. İyi dernekçiler ise her üyenin ödentisini titizlikle toplar. Bununla birlikte imece dergileri, buldukları yerin ticarî kurumlarından reklâm, yerel yönetimlerden destek almaya çalışmalıdırlar. Salt sanat dergileri için bu yolu denemek daha kolay sonuçlar verse de belli bir politik yönü ve köklü bir halkçı ideolojisi olan dergiler için bunu sağlamak zordur. Bunun yanında dayanışma yemekleri düzenlemek gibi yollara da başvurulabilir. Yaratıcı zekâ için sınır yoktur!
7. Ben hem bir yazar, hem bir derginin emek vereni olarak yazardan "güzel" ürünler beklerim ki emekler boşa gitmesin. Taşra dergileri, kesinlikle o yerin değerlerini ortaya çıkaran yayın yapmalıdır. Oranın yazarına yazdırmalı, oranın tarihini, coğrafyasını, folklorunu ele almalıdır. Günlük bir gazetede hoşuna giden bir yazı okuyup ertesi günü "Bunu bir de ben anlatayım" diye kaleme sarılan yazar, yerel dergiler için iyi bir örnek değildir. Öykünmeci değil, yaratıcı, yerelden evrensele yürüyüş. Bir taşra dergisi için özgünlük temel ilkedir. Yazara bunu öğretecek olan yayıncıdır. (27.3.2013)

DERGİLER: ÖZGÜRLEŞME EYLEMİ

ÖNER YAĞCI

Tokat doğumlu.
Gazi Eğitim
Enstitüsü Türkçe
bölümünü bitirdi.
Romanlarının
yanında çok
sayıda başvuru ve
kaynak kitap
yazdı.

maviADA yayın kurulunda,
İstanbul'da yaşıyor.

*Gün gelir bu işe bu millet de şaşar/ Tam
kurşun işlemez deminde karanlığın/ Bir
ateşböceğidir başlar. (Can Yücel, Yakın)*

İnsanın konuşması, aynı zamanda “özgürleşme eylemi”nin bir parçasıdır. Özgürleşme eylemi, insanın kendisini gerçekleştirmesi, insanlaşması, yücelmesidir. Tarih, insan olma bilincine ulaşan insanın, kendisi gibi bilinçlenen öteki insanlarla birlikte bu özgürleşme eylemini yaşamasıdır da. Bu eylemin ilk -ve yazıyla birlikte- en önemli parçalarından biridir konuşma. İnsana suskunluğun yakışmaması da özgürlük düşmanlarının insanların konuşmamları için olmadık zulümler icat etmeleri de bundandır. Çünkü konuşma, çoğalmayı getirir, konuşunca büyük dayanışması insanın. Çünkü bilinç ve umut, konuştuğunda kucaklar insanı; bilinç, umut ve dayanışmayla çoğalan insan ise özgürleşir...

İnsanın bin yıllardan bu yana yaşadığı özgürleşme eyleminin halkasını sınıksız tutuyoruz. Halkaya uzanan insan elleri çoğalıyor. Bu eller, her şeye karşı, insan olmanın onuru ve bilinciyle özgürlük sevdasını çoğaltıyor. Her şeye karşı aydınlık ve sevgiyle süslenen bir gelecek için direniyor insan. Bu direniş, yaşamın her alanında sürüyor. Alanlardan birine, kültür-sanat alanına kuşbakışı bir yaklaşım, içinde yaşadığımız koşullardaki görevin zorlu olduğunu ama yine de özgürleşme eylemi içindeki insanların karanlığa ve sevgisizliğe karşı boyun

bükmeden direndiklerini gösteriyor bize... TV'ye, günlük basına -özellikle kültür sayfalarına-, holdinglerin dergilerine, dağıtım tekellerine, kâğıt stoklarına ve basımevlerine, reklâmlara, ajanslara karşı; bunların insansız bir kültür yaratmak için tüm güçleriyle insanların beyinlerine ve yüreklerine saldırmalarına karşı, insan susmuyor. Arabeskin, magazin, marjinalliğin, entelliğin (aydın bozmasının, züppeliğin), bencil bireyciliğin, para egemenliğinin, toplum dışılığın, hiçliğin, boşluğun, yaşamın anlamsızlığının, tüm yöntem ve araçlarla saldırmalarının/ kuşatmasının/ baskısının altında olan insanımız, boyun büküyor.

Kültürel nabzımız, susmayan, boyun bükmeyen insanımızın, kendi ülkesinin kültürel gündemine katmak istediği kendi gerçekliğini haykırarak için yarattığı/ sürdürdüğü özgürleşme eyleminin önemli bir görünümü olan dergilerde çarpar, bugüne, geleceğe sahiplenen insan dergilerde çoğaltır sevdasını...

Özgürleşme eyleminin verdiği görevlerin aynı öfkeyle, aynı bilinçle attığı bir alan da dergilerdir. Öyle bir yatağa çekilmek isteniyoruz ki, devamı uçurum. Alkışlanan toyluğa bakın. Bir şair çıkıyor, “en büyük şair benim” diyor, “Nâzım da kim?!” Bir müzikçiyi çıkarıyorlar, konuşuyor, “Ruhî Su da kim?!” Medyanın dirilttiği genç bir romancı haykırıyor, “Türk romanı benimle başlıyor!” Çizgiden yoksun karikatürcüler çıkıp “Karikatürü biz başlattık!” diyorlar... Diyorlar da diyorlar; dedirtiyorlar da dedirtiyorlar. Bu tehlikeli gidiş, kültürümüzü yadsıyan, tıkayan, kültürümüzü ekonomik ve toplumsal sisteme uygun bir kozmopolitizme/ soysuzluğa çekmek istiyor. Bu çekme eylemi, sistemin belleği silme, beyinleri dayanışma olayından arındırma operasyonu ile birlikte sürerken, dergiler direniyor. “Durun” diyor, “kültür bizim, kültür biziz, size boyun bükmek yok. Çünkü...” diyor pıtrak pıtrak boy verirken, “biziz insanın özgürleşme eylemini sürdüren...”

Özgürleşme eylemini sürdüren dergilerin birinde hepsini bulursunuz, hepsinde insanı, insanın özgürleşme eylemini... Anadolu'da çıkan hemen her dergi, kurumlaştırılmaya çalışılan bir kültürün ya da “kültürsüzlüğün”, bellekleri silen, değerlerimizi yok eden, kozmopolitizm kokan bilinçli çürütme çabalarına karşı direnen bir kültür kalesidir... Alçakgönüllü ama inatçı, sessiz ama coşkulu yayınlarıyla, direnen dergilerimiz; unutturulmaya çalışılan kültür değerlerimizi daha bir sınıksız savunarak ve görmezden gelinen, yok sayılan, gün ışığına çıkması engellenen yeni kültür değerlerimizi sahiplenmeyi çoğaltarak sürdürdüğü yayın politikalarıyla kültür kalesidir. Dergilerimiz karanlığa karşı aydınlığın, kabalığa karşı inceliğin, zorbalığa karşı insani dayanışmanın, yozluğa karşı insani değerlerin savunulması demek olan bir ses, bir ışık, bir inattır. Kendi içine itilmiş bireyin, insanlıkla kucaklaşan bireye dönüştürülmesi ütopyasının bazen hüznle, bazen coşkuyla sürmesidir. Kültürümüzün damlalarının oluştuğu “amatör” dergilerin bir yandan can çekişirken, bir yandan da yeşerdikleri bir gerçektir. Kapanan her derginin hüznü vermesi gibi, yeni boy veren bir derginin coşku vermesi de o kadar doğaldır...

Sanatın aydınlığını taşımanın coşkusu ve öfkesiyle “ses” olmayı inatla sürdüren ışıktır dergiler; kaynağını Anadolu'dan alan bir inat... Dergiler, kolektif çalışmanın anlamlı örneğini vererek adımlar yayın dünyasını... Kültürsüzlüğe karşı bir direngen umutturlar. Tüketilmeyen, yok edilemeyen bir kültürü taşımanın inadıyla sürdürürler yayınlarını. Amatörlüğü fazla koksa da, ak kâğıt üstündeki yazılar, emeğin çoğaltılmasıyla aşarlar sorunlarını. Azalsa da, çoğalsa da sayfaları onların, sürse de acemilikleri; şirinliğini, Anadolu kokusunu yok edemez hiçbir şey. Bir inadın simgesi olmayı sürdürmenin güzelliğini yaşatırlar. Anado-

lu'nun kültürel bir direnme odağı olmayı başarmanın kıvancıyla, sesi, boğulmak istenen çılgılığı olmaya çalışarak yaşarlar...

Dergiler, kültür sanat yaşamımızın vazgeçilmez kurumlarıdır... Bir yanıyla, "ilk imza"nın keyfini yaşamaktır dergiler, hevesin coşkuya dönüştüğünü görmektir, bir sınavı kazanmaktır belki de. Özveridir. Bir başka yanıyla ise, kültürel gündemin belirlenmesinde etkin olma çabasıdır. Kültürel tavrın sergilenmesindeki birlikteliktir... Tatlı ya da sert tartışmalar ve bilgilendirmeye yönelik bir aydınlıkçılık da bulabilirsiniz dergilerde; ürünlerin irdelemesine ve yaşamın estetize edilmesine yönelik bir tutkuya da rastlayabilirsiniz...

Dergiler, yaşanan her dönemin koşullarına göre, özde ve biçimde yenilenerek vazgeçilmezliklerini sürdürmüşlerdir. Bu gerçeklik, özellikle ülkemizin kültürel sanatsal yaşamı bakımından önemli bir saptamadır...

Ülkemizin her yerine uzanan bir coğrafyada edebiyatın, sanatın tek ya da çeşitli dallarına, çeşitli boyutlardaki sorunlarına yönelen, kendi alanlarından ürünler sunan dergilerin zenginliğiyle yaşıyoruz... Yıllardır yayını sürdürülen yüzlerce dergi, düşünce, öneri, tavır ve ürünleriyle vicdanların sesi, duyarlıkların sözcüsü, aydın sorumluluğunun gereği, zorba yönetim ve uygulamalara karşı direnç odağı oluyor. Bu başarı, dün olduğu gibi bugün de, onlarca çeşidiyle dergilerin var oluşlarının/ yok olmayışlarının nedenini oluşturuyor... Eski, yeni, kapanan, yeniden açılan, kapatılan, başka adlarla çıkan, Anadolu dergileri, dönemine damgasını vuran, amatör dergiler, insanın özgürleşme eyleminin, kendisini gerçekleştirmesinin bir biçimi olarak varlıklarını sürdürdüler, kimisi hâlâ sürdürüyor... Dünün dergileri, bugün edebiyat tarihimizin yazılmasının temellerini oluştururken bugün yaşayanlar da, edebiyat tarihimizin yarınının yazılmasında önemli kaynaklar olacaklardır. Yaşayan bir kültür köprüsü, gerçek bir edebiyat okulu olan dergilerimiz böyle bir işlevin "Don Kişot"larıdır...

1000. sayısını aşanlardan ülkemiz için büyük bir başarı kabul edilmesi gereken 100. sayılarını gururla çıkararlara; 50. sayılarının keyfini çıkarılanlarından yayınına yeni başlayanlara; çıkıp kapa-

nan, kapanıp tekrar çıkanından kişilerin, kurumların, kadroların inatlarıyla yaşama savaşı verenlerine; dağıtım ve reklam sorunlarının yanı sıra yasal ya da yasadışı baskılarla karşı karşıya kalıp bunları göğüsleme kavgası verenlerine kadar tümüyle dergilerimiz; ülkemizde yaşanan toplumsal, siyasal, kültürel olaylarla birlikte var oldular...

Basında ve yayında tekelleşmenin yarattığı sorunlardan dergiler de payını alıyor elbette... Genel olarak kültür yayın dünyamızın yaşadığı ve göğüsleme çabası içinde olduğu güçlüklerle bir yeni güçlük olarak "medya devi"nin kültür yaşamına etkileri ekleniyor. Bu eklenme, bir yanıyla kültürün kitleleşmesi açısından olumlu olarak algılansa bile, kültürel değerlerin kültür adamları dışında birileri tarafından masaya yatırılması sonucunu doğurduğu için de asıl olarak olumsuz etkisi ağır basan bir eklenmedir. Düşünsel sergilenmeyi önleyen, kültür dünyasında yarattığı haksız rekabetle kültürel ürünlerin açılıp saçılmasını, doğru bir süzgeçten geçmesini engelleyen bu yapılanış, özellikle dergilerimizin özgür geleceği açısından ciddi sakıncalar içerir...

Çılgın bir tempoyla tüketim toplumuna götürülen ülkemizde kültürel ürünlerin de bu anlamda asıl olarak tüketim amaçlı olarak yönlendirilmeye çalışılması, kültür alanının asıl sahibi olan insanların, kendi gelecekleri açısından mutlaka karşı çıkmaları gereken bir olgudur. Kültür ürünlerinin tek sesliliğe ve tüketime doğru bu gidişinin hiç değilse hızının kesilmesi için, alanın insanlarına önemli görevler düşmektedir. Paraya dayanan bir yapılanışla kültürümüzü tüketmeyi hedefleyen medyatik kültür odaklarının bu dev adımlarına karşı, kültürel değerlerin gerçek öznesi olanlarla kültürel değerlerin sunulduğu kitleler arasında en önemli bağ olan dergilere, bu anlamda zorlu görevlerini yaşam dayatmaktadır. Basımevi giderlerine, dağıtımdaki tekelleşmenin yarattığı sorunlardan okuyucuyu şaşkına çeviren -ve yaşamın her alanına seslenen- bin bir çeşit derginin sorunsuz ve sorumsuz rekabetiyle karşı karşıya olan dergiler, ne yazık ki bir avuç okuyucuya ulaşabilmek ve onlarla diyalog kurabilmek için zorun ötesinde bir işi gerçekleştiriyorlar. Basında, yayında tekelleşmenin en küçük parçasını oluşturan (örneğin müzik, otomobil, av, silah, pop, magazin, ev, aile, cinsellik, radyo, televizyon, bilgisayar, spor, alışveriş, astroloji, bankacılık, gençlik, kadın, erkek, çocuk, moda, antika gibi) gibi dergileri dışında tuttuğumuzda bile yayını sürdürülen birçok dergi, kültür alanına müdahale etmekte, hatta alanın belirleyicisi bile olabilmektedir. Bu bakımdan alanın sorunlarının alanı gerçek sahipleri tarafından tartışıldığı mekânlar olan kültür sanat dergilerinin önemi daha bir ortaya çıkmaktadır. Kültürel gündemin belirlenmesinde medyatik müdahalenin bu etkisinin önüne geçilmesi zorunluluğu dayatmaktadır...

Alanın sorunlarının alanın dergilerinde tartışılmamasının getireceği gerçeklik, yanıltıcıdır. Tüketime yönelik medya, olay haline getirdiği kimi kişilerin çevresinde dönen bir anlayışla ya da alanla doğrudan ilgisi olmayan kimi uç olayları öne çıkararak bunların ekseninde oluşturduğu bir gidişle, ne yazık ki alanın gerçek sorunlarını göz ardı ettirmekte ve yapay sorunlarla günün gün edilmesini sağlamaktadır. Dergilerin birçoğunun bu tüketilmeye karşı birer direnme odağı olduğu gerçeği ise yüreklerimize su serpmektedir...

Dergilerin zenginliğiyle yaşamaktayız. Kültürel direniş odağı olabilen onlarca derginin, insanın kendisini özgürleştirmesinin bir biçimi olarak günümüzün aydınlık tarihinin sayfaları olduğu gerçeğiyle...

DENİZ KAVUKÇUOĞLU:

1943'te İstanbul'da doğan Deniz Kavukçuoğlu, ilk ve ortaöğrenimini bu kentte tamamladı. Almanya'da felsefe, sosyoloji, Avrupa İşçi Hareketleri Tarihi ve ekonomi okudu. Almanya'da okurken vatandaşlıktan çıkarıldı (6 Aralık 1971). Almanya'da çeşitli şirketlerde görev yaptı. Hamburg'da üç yıl öğretim görevlisi ve proje yönetmeni olarak çalıştı. 1993 yılından bu yana İstanbul'da bulunan Tüyp Tüm Fuarlık Yapım AŞ kuruluşunda Kültür Fuarları Genel Koordinatörü olarak görev yapıyor.

1968'den bu yana birçok gazetede yazan Kavukçuoğlu, köşe yazarlığına 1996'dan beri "Cumhuriyet" gazetesinde sürdürüyor.

Sizce Anadolu'nun İmece Dergileri kimler tarafından üretilmekte, HANGİ amaçlarla, nasıl çıkmaktadır?

"Anadolu'nun imece dergileri" Kars'tan Edirne'ye ülkemizin her kentinde, her yöresinde var olan kültür, sanat, edebiyat "âşıkları" tarafından gönüllülük temelinde yayımlanmaktadır. Amaç, "kültürü, sanatı, edebiyatı yaşar kılarak çevreye yaymak" olarak tanımlanabilir. "Nası" çıktıklarının yanıtı ise kısa ve yalındır: Büyük özverilerle!

Onlara gereksinme olduğu varsayımına katılıyor musunuz? Bir yazarın, sanatçının ne işine yararlar, işlevleri nedir?

Kesinlikle katılıyorum, Fakat bu dergilere gereksinmenin bir "varsayım" olduğu düşüncesinde değilim, çünkü önemli bir işlevi yerine getirmekteler. Bu dergiler uzun yıllardır, özellikle öykü ve şiir dalında Anadolu'da uğraş veren genç yazar ve şairlerin ürünlerinin yayımlanabilirlikleri

başlamında bir ölçüt olma görevi üstlenmişlerdir. Varlıklarının yaşamda bir karşılığı vardır.

Birbirine muhtaçlıkları doğası gereği olan DERĞİ ve sanatçı, yazar çatışmaları neden kaynaklanmaktadır? Bu çatışmaların birer düşündürücü olarak kültür sanata yararlı etkileri olabilir mi?

Sanat ve edebiyat alanında bu tür çatışmalar doğaldır. Burada farklı sanat ve edebiyat akımlarına aidiyet, daha mükemmele ulaşma arzusu gibi ilişki ve duygular rol oynamaktadır. Bu tür çatışmaların belli bir düzeyde yürütüldüğü ölçüde kültüre, sanata ve edebiyata yararlı etkileri olduğu yadsınamaz. Ne var ki bir de kişisel hırsların, rekabetçi anlayışın doğurduğu çatışmalar vardır ki bunların yararlılığından söz edilemez.

Bu tip dergilerin varlıklarının sonlanması ne gibi sonuçları olabilir, güçlü kaynakları olan, ticarî profesyonel bir derginin, edebiyat sanat dünyasına, yazarçizere imece dergilerden daha yararlı olacağını düşünüyor musunuz?

Bu tip dergilerin yayın hayatından çekilmeleri yerel/bölgesel bir boşluk yaratır; büyük kentlerde yayımlanan "profesyonel" dergilere ulaşamayan genç şair ve yazarlar gibi sanat ve edebiyatla tek bağları bu dergiler olan okurları öksüz kılar. Ben profesyonel-amatör dergi karşılaştırmasını doğru bulmuyorum, çünkü her iki dergi tipinin/türünün işlevleri farklıdır. Ayrıca gönüllülük esasına dayanan amatör dergilerin hem yazar hem de okur açısından profesyonel dergilere geçişte önemli bir eşik olduğu gerçeğini göz ardı etmemek gerekir.

İmece dergilerin var olmak için izlemesi gereken yöntemler ve yapabilecekleri neler olabilir?

Bu bağlamda en yararlı yöntemin yerel/bölgesel okur potansiyelini abonelik sistemiyle değerlendirmek olacağını düşünüyorum. Çünkü bu tür dergileri ayakta tutacak olan potansiyel yakın çevredir. Öte yandan bu dergilerde yayımlanacak yazı ve şiirlerin değerlendirilmesinde çıta aşağıya çekilmemelidir. İçeriğin niteliği bu dergilerin kalıcılığı açısından belirleyicidir.

Bir yazar, sanatçıysanız sizin bir kültür sanat dergisinden, dergiye emek verenseniz yazardan, sanatçıdan beklentileriniz neler olabilir?

Sanırım yukarıdaki yanıtlarım bu sorunuzun karşılıklarını da içeriyor.

Kültür sanat dünyasındaki kimliğiniz ya da rolünüz (yazar, sanatçı, okur, ilgili, dergici, dergi emek vereni, yayıncı...) nedir, bu alanla ilgili bir anlatacağınız, kendi gerçeğinizden eklemek istediğiniz var mı?

Bu çerçevedeki kimliğimi "yazar" olarak tanımlayabilirim. 17 yıldır Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazarıyım, dergi yazarı değilim. Öte yanda roman, öykü, anı, inceleme türünde 15 kitabım var. Dolayısıyla sizin işaret ettiğiniz alanlarda söz söyleyecek ölçüde deneyimim yok. Fakat annem Nuşin Kavukçuoğlu 1972-1999 yılları arasında aralıksız olarak Eflatun adında aylık bir sanat-edebiyat dergisi çıkardı. Bugün edebiyat dünyamızın önde gelen kimi şairlerin ilk dönem şiirleri bu dergide yayımlandı. Eflatun, İstanbul'da yayımlanmakla birlikte burada sözü edilen türde, gönüllülük esasına göre hazırlanıp basılan ve dağıtılan bir dergiydi. Bu dergiye ilişkin gözlem ve izlenimlerimi verdiğim yanıtlara yansıtıma çalıştım.

Yaşamı Sevme Çabasında

Yazın Dergilerimiz

Rahim GÜR

Kitap Kokusu adlı bir kitabı da bulunan maviADA'da da ilk yazıları yayımlanan Rahim Gür, emekli öğretmen.

men.

Ödemiş'te yaşıyor.

Yaşamımızın akışında, duygularımızın sert fırtınalar estirdiği dayanılmaz anlardan, yüreğimizden fıskıran sevincin bulutlara aktığı anlara; susup ağaçsız yollara bakarak hüznü ürettiğimiz bozkır yollarının uzayıp gidişinden, anlık ışımayla çok eski dostu görüverince mutluluğun yüzümüzü yaladığı anlara savrulan duygular derlemesidir yazın dergilerimiz.

İki üç saatlik traktör yolculuğundan sonra geldiğiniz kasabada gazete-kitapçı neyse, özlenen bir bardak çay duygusudur satın aldığınız dergi. Çok yalnız, suskun bir kentin otogarında askıda ıslanıp sararmış dergide adınıza düşgelmenizdir. Doğmuş çocuğunuzca dostlara göstermek istediğiniz kâğıtlar toplamıdır. "Bakın bu garda yalnız gördüğünüz ben, bu dergide adı yazılı olanlarla arkadaşım. Yalnız da sayılmayız ama siz bizi tanıyorsunuz, nelerden söz ettiğimizi de bilmiyorsunuz," demektir dergi tutkunluğu. Yalnızlıktan kaçış, ölüm korkusu, adımın mezar taşından başka yerlerde de yazılı olmasının sağladığı gizli güvence, aradığımız kalıcılığın, sonsuzluğun da özlemidir.

Dergileri okumayı özlediğim, okurken coşku duyduğum, bitirince usumda kalanları yeniden anımsamaya çalıştığım anları düşünüyorum. Dergi okurken neleri duyumsuyordum? Betimlenenden doğanın kokusunu duyumsayıp düşlerimde resimleri suluboya boyadığımı, sacda pişen

ekmeğin kokusunu duyumsayıp burnumun sızladığını, üşürken ısındığımı, açken tokluk duyduğumu, duygulanmanın bilinen/bilinmeyen türlerini, insan yüzünün sözle çizilen yüzlerce görüntüsünü yaratmayı öğrendim. Anamdan öğrendiğim dil ile Türkçeyi örtüştürüp sağılan tadı emdim. Şiirleri değişik seslerde ve tonlarda okumanın gizli tadını öğrendim.

Hoş alışkanlığın yakalanmasının zorlamayla da olmadığını bilincindeyim. Kolay yakalansaydı okuryazarlar daha çok okur, dergiler kitaplar baskı makinelerinden su gibi akardı. Süremin ve yerin kesişmesi, düşgelmesi de gerekiyor sanırım.

Dokuz yaşında Abdulhalim Mehmet'in "Tarih-i Edebiyatı Osmaniye Mecmuasını (1888)" bilmem olanaksızdır ama Varlık, Yücel, Bakış dergilerini bulmam yaşamımın önemli devrimlerinden biriymiş. Kapadokya odalarının taş duvarlarında içi gömülü dolaplar vardı dedemin odasında. İksinin de açkısı dedemde saklıydı, girişteki sağ dolap sürekli kapalı tutulur, soldaki dolap dedemin özel eşyalarını, kıymetli kâğıtlarını saklardı. Aklım sürekli sağ dolapta tutkuluymdu. Açkıyı ele geçirdiğimde, odada kimse yoksa amcamın kitaplarını karıştırır, okuyacak bir şeyler arardım. Amcam İvriz Köy Enstitüsü'ne girip öğretmen çıkmıştı ama çok uzaklardaymış Samandağ'ında. Ben o dolaptan Varlık, Yücel dergilerini dedemden izinsiz alıp okurken ne çok İvriz olmuşum da yirmi bir köy Enstitüsü'nden sesler duymuşum. Okuduğumu anlayıp usumdan kalanı aktaracak düzeye geldiğimde şiirin tadını da yakaladığımı anımsıyorum. Dedem benim hırsızlığımla bilip de ses çıkarmaz mıydı, iki sınıf ilerden giden küçük amcamın ilgisizliğine mi kızardı bilmem ama hiç azarlamamıştı. Kendi dolabına dokunmadığımı da bilirdi. Artık öğrencia (ders) kitaplarının yeterli olmadığını duyumsuyordum. Bulabildiğim her okuma gereci sevimliydi benim için, tozunu toprağını temizleyip yırtığını onarmaya başlamıştım. İlâç kutularının içindeki bilgi kâğıtlarını toplar, okur, desteler saklardım. Sağlık broşürlerinden dergilere zorlu bir yolda, zengin ortaokul arkadaşlarımla alıp okumadıkları dergilerin tek tutkulusu bendim sanırım. Öğretmen Okullarının zengin kitaplıklarının süreli gelen dergilerini anmadan geçemez kuşağımın okur öğretmenleri. Yazma özentim o yıllarda yapıştı yakama, ortaokul özentim dirilmişti.

Aynı dünya görüşünü, güzelduyum değerlerini, yazım ilkelerini benimseyen öbeklerin çıkardığı dergilerle ilişkiler sıcaklaştıkça yazma isteği bastırılmaz olur. İlk şiirimizi, öykümüzü gönderdiğimiz dergiler bizim geleceğimizi belirleyen bir yargılamadır. Yargıcımızın (yayın kurulunun) anlayışına bırakılmış ürkek serçe kuşudur yüreğimiz. İlk yazının dergide yer alması ise utkunuzdur. Öyle bir utku ki, yüzünüz kızarılarak arkadaşlarınıza gösterdiğiniz dergi hem övüncünüz, hem de sürdürebilme kuşkunuzun yüzünüze vurmuş kaygılarıdır. Dergide yer almak hemen size yeni bir arkadaş öbeğinin tanıma/benimseme kapılarını açmaya çabalarken, yeni sorumlulukları da yükleyiverir. Daha iyisini yazabilmek, dergi öbeğinde kalabilmek... Yeni bir okula başladığınızın ayırımında değilsinizdir. Kitap yayınlamaktan önce okumanızı, güzelduyu değerleri kazanmanızı, yeteneğinizi, dayancınızı, kendinize özgün bir yol yöntem bulmanızı sağlayacak, yazdıklarınıza yön verecek dergi okulundasınızdır. Değişik dergilerde sinarsınız kendinizi. Yol, yöntem, biçim buluncaya değin dostlarınız, düşmanlarınız, batan dergileriniz, yeni doğan dergileriniz olacaktır. Kaç kitap yazarsanız yazın dergilerden kopamayacaksınız, dergiler yaşamınız olmak zorundadır.

Dergi çıkarma da kazancı olmayan, insancıl değerlere, yazın insanlarının yetiştirilmesine, ortak düşüncelere, yazın sanatının inceliklerine gönül verenleri bir arada toplama sevdasıdır. Kendi parasal gücünü, arkadaşlarının desteğini dergi yayıncılığında bitiren ama yeniden, yeniden dergi çıkarmaya çabalayan insanların duygularını anlamayı çok isterdim. Yargıma göre, yazmak, yayınlamak, yazınsal yolda bir öbek olarak ses çoğaltmak, sesi sürdürmek, yazarını çizerini, basımını dağıtımını sağlamak da tanımsız bir özveri ister sanıyorum. Sana ve yazın özverisiyle yapıldığını düşünüyorum. Dergi yayıncısının parasal kazanç sağlamak için yola çıkacağını düşünüyordum son yıllara değin.

Gelen dergiyi alıp beğeniyle okurken, yazımızı gönderip yayınlanmasını beklerken, her sayıda dizinde olmayı düşlerken, dergiyi bize ulaştırırların sıkıntılarında da bilgimiz olmalıdır sanırım. Salt parasal açıdan kaygılar değildir dergiciliğin sıkıntısı. Dergi okulu olmak, ne anlattığımızın nasıl anlattığımızın da ayırımında olmak, genç yazarların gelişimine ortam hazırlamak, tanıtmak, değişik etkinliklerle dergiyi, yazar öbeğini, yayınlanan ürünlerin tanıtımını yapmak, yeni parasal kaynaklar yaratmak, yazarlığın yanına işletmecilik yetenek eklemek gerekmektedir.

Düşünsel bağlamda baktığımızda daha bitmez sorunlar bekler yazın dergilerini. Özgür ve yansız olabilmek; aydınlık, akılcı, yurt gerçeklerinden uzak durmayan, Türkçenin yaygınlaşmasını gelişmesini öne çıkaran, insanı önceleyen özgün derdi olabilmek, kalıcı olabilmek, okur kitlesini yaratıp geliştirmek, kalıcılaştırmak hiç de kolay değildir. Belirli bir düzeyi yakalayıp sürdürüremeyen dergilerin tek yaşama şansı, derneklerden, şirketlerden, Siyasal ve sosyal sivil toplumsal örgütlerden para almaktır. Bunun adını kibarlaştırıp Sponsor deseler de gerçek anlamını has okur bilir. Şu anda ülkemizde çıkan yazın dergilerinin sayısını bilmiyorum ama içim ısınarak iki gazete, on kadar dergiyi izlemeye çabalarken içimde biriken kin ve öfke de gittikçe büyümektedir. Dergiler geldikçe sorarım " Dergi ödediğim sürdürüm ederini hak ediyor mu?" Denemek için

aldığım pahalı, albenisi fazlaca dergilerinde dergi olmadıklarını gördüm. Parasal kaynağı kuşkulu sivil toplum kuruluşları, dernekler ve fonlarca çıkarılan görsel harikaların(!) kültür, sanat, düşünce, bilgilendirme, özendirme, yönlendirme kaygıları yok. Destek sağlayan parasal kaynağın düşüncesine ve çıkış amacına uygun yazarların resimleri, yazıları, iletisi olmayan kitaplarının tanıtım görselleriyle doldurulmuş dergiler. Anadolu'da çıkan yoksul dergiler denli de doyurucu değiller. Şunu anlayamadım.. Bir öykü başlanıyor, ya da bir görsel konuyor, öyküsünü, şiirini siz yazın... denilen dergiler gerçekten yazın dergilerimidir? (Ahhh! Keşke etiğe uygun düşse de adlarını sıralayıversem).

Kitabı üzerine yazdığım bir deneme yazısını hangi dergilere gönderebileceğimi sorduğum Değerli öykücü ve romancı Mucize Özunal " İstanbul, Ankara, İzmir dergileri dışında bir dergiye gönder. Büyük kent dergilerinde yazın ve düşün kalmadı artık. Gerçek yazının kalbi Anadolu'da atıyor." demesindeki gerçeği bilmeyen yok.

Son otuz yıldır sömürgeci ülkelerin istekleri dışında özgün bir gelişmemiz olmayınca ekonomik çabalarımız gibi kültür çabalarımız da görünmez denetimler altında irkilmektedir. Kültür ve sanatımız ulusal değerlerimizden uzaklaştırılıp kültür emperyalizminin tekeline alınmak istenmektedir. Yayın yaşamımızdan, okuyacağımız kitaplara, yazacağımız dergilere ulaşan geniş alan parasal baskının denetimine alınmaya çalışılmaktadır. Çok güçlü uluslararası sivil toplum örgütlerinin sözde desteği ve parasal desteğiyle yazan yazarlar... Yayımlanan kitaplar... Verilen Ödüller... Göklere çıkartılan, tanıtım fırtınasında uçurulan yazarların AB, ABD, BOP, İleri demokrasi söylemlerinden başka söyleyecek bir şeyleri de yok. Soysuz yazar aldığı kadar yazar, sponsoruna (ağa babasına) göre kurgular sözde yazdıklarını. Yazdıklarını da anlamaya çalışmanın anlamı yoktur. Bir yazara umut bağlıyorum ilk yazdıklarını okuyorum... Bir de bakıyorum ABD, Fransa, Almanya ya uçmuş, bilmem kimin bursuyla, ne vakfının desteğiyle, falanca yazma köşkünde yazıyormuş. Gazetecilerden alışkınız böyle beslemeliklere de romancılar, öykücüler, şairler yakışmıyor bu kurşunilikler. Şirket gazeteciliği olur da şirket edebiyatçısı olmaz mı? Oluymuş baksanıza.

Son otuz yıldır yazarlar, yazdıkları, yayınevleri, dergiler, siyasal kuşatmalardan, dönüştürme ve benzeştirmeden çok ağır yaralar almakta, bağımsızlık savaşı vermektedir. Türk yazınının onurlu bir dergisiyim, yazarıyım demek, kültürüne yazınına iyelenmek, gerçek bir yurt severlik ve direnç istemektedir.. Doksan yıl önce sömürgecilere karşı verilen savaş İstanbul'dan değil Anadolu'dan başlamıştı. Yazınımıza, kültürümüze, yazdıklarımıza, yazarımıza, kitaplarımıza verilmek istenen biçimler karşısında savaş da Anadolu dergileri, gazeteleri, yayınları ile başarılı olacaktır. Sömürgeci amaçları gizlenen yazma işliklerinden geçerek, dergi okuluna yazılmadan çoksatar yazar olmak hoş bir düşür değil mi?

Yazımı bitirmeden ustalarıma sormak isterim; Hiç bir yazın dergisinde şiiri, öyküsü, denemesi yayınlanmamış yazarın çok sattığı, ünlendiği olmuş mudur?

Evinizde bir derginiz, yetişeceğiniz birkaç dergi okulunuz olsun, yazar öbeğinde unuttun garipliğinizi, kimsesizliğinizi. Anadolu dergi dolsun dileğimle.

Dergiler ve... Ayıp Oluyor Öğretmenim!

NAZIM MUTLU

1960 Amasya doğumlu şair MUTLU, edebiyat öğretmeni. Aynı zamanda Öğretmen Dünyası dergisinin genel yayın yönetmenliğinin yapıyor ve Ankara'da yaşıyor.

1. Sizce Anadolu'nun imece dergileri kimler tarafından üretilmekte, ne amaçla, nasıl çıkmaktadır?

Sorulardan önce yapılan saptamalar, soruların içeriğiyle de bağlantılı. Söylediklerinize katılıyorum. "İmece dergileri" dönemi kapanıyor. Tüfek icat oldu mertlik bozuldu! Her şey geldi paraya, bireyciliğe, dolayısıyla bencilliğe demir attı. Dönem "profesyonellik", yani "parasız olmaz" dönemi... Bizcileyin idealist amatörlerin defteri dürülüyor bir süredir. Benim de 15 yılı aşkın süredir içinde bulunduğum ve 34 yıldır aralıksız çıkan, nisan ayında 400. sayısına ulaşan Öğretmen Dünyası, "imece dergisi" nitelemesini belki en çok hak eden, bu anlayışla çıkarılan en uzun süreli yayınlardan biridir. Bugüne dek binlerce öğretmene ulaşan, bulunduğu alanda kendine özgü çizgisi ve ilkeleriyle Anadolu halkının üretim biçiminde insana en yaraşır yöntem olan imece ruhu bu derginin yaşam kaynağıyken, içi boşalmış insan, kimliksizleşmiş kentleşmenin başladığı yerden bu yana işler kesat!

İmece dergilerini çıkaranlar, yaşaması/yaşatılması istenen yerel/ulusal sanatsal-kültürel üretimin yolundan geri kalmaması, en azından yerini koruması için çaba harcayan az sayıdaki özverili kültür-sanat insanıdır. Her şeye karşın bugün yine de amaca ulaşmak için solukları yettiğince çaba harcayan "Donkişot"ların yüzü suyu hürmetine kıyıda köşede kalan değerler toprağa karışıp gitmekten kurtuluyor.

2. Onlara gereksinme olduğu varsayımına katılıyor musunuz? Bir yazarın, sanatçının ne işine yararlar, işlevleri nedir?

Evet, geçmişte onlar gerekiydiler, bugün gereklidirler, gelecekte de – yöntem ve teknikler değişse de- gerekli olacaklar. Buna en azından "profesyoneller" in de gereksinimi var. Hiç kimse şair, yazar, ressam... olarak doğ(a)mayacağına göre...

3. Birbirine muhtaçlıkları doğası gereği olan DERGİ ve sanatçı, yazar çatışmaları neden kaynaklanmaktadır? Bu çatışmaların birer düşündürücü olarak kültür sanata yararlı etkileri olabilir mi?

Çatışmasız, çelişkisiz, dümdüz arazide iyi buğday, ayçiçeği yetişir belki ama sanatçı, yazar, aydın yetişmez. Diyalektiğin gerektirdiği sonuçtur bu. Namık Kemal'in 140 yıl önce dediği gibi: "Müsademe-i efkârdan barika-i hakikat doğar." Ama soruda vurgulanan çatışmanın bu tür bir çatışmadan öte, kuru rekabete, yer yer çekememeziğe, kıskançlığa, sevgi/hoşgörü kıtlığına dayalı, verimi düşüren eylem olduğu açık. Kaynağı bu tür sıklıklar olan çatışmaların kimseye bir yarar getirmediği "tecübeyle sabit"... Her alanda (ve anlamda) birbirini geliştiren, çoğaltan, dallardan yeni sürgünler yürüten verimli "çatışma"lara evet, ama sahiplerini kurutan mahalle kavgaları orda kalsın...

4. Bu tip dergilerin varlıklarının sonlanmasının ne gibi sonuçları olabilir, güçlü kaynakları olan, ticarî profesyonel bir derginin, edebiyat-sanat dünyasına, yazar-çizere imece dergilerden daha yararlı olacağını düşünüyor musunuz?

Bu tip dergilerin bitmesi, yinelemiş olacağım, yerel-ulusal değerlerin, üretime açık, işlenmesi gereken toprağın aşınımla yok olması demektir. Doğayı, doğal olanı koruyup geliştiremeyince yapay olana, akşamdan sabaha hormonla büyütülüp oldurulana razı oluyoruz, çaresiz. Son yıllarda dolu örnekleri var hormonlu yazarların, şairlerin... Hepsini birden kanserojen içerikli meyve-sebze benzeri, ölümcül hastalıklara doğru sürüklüyor kültür-sanat dünyamızı. Gerçeğin yerini yalan, insancıl olanın yerini yabancı, toplumsal olanın yerini "ben" cil tutmaya başlıyor ve bunlarla beslenen halktan da "kaldırın şu heykeli!" naraları atmakta beis görmeyen "büyük"ler yetişiyor. Kapitalizmin ticarî alanında, "profesyonel" alanında oluşan ahlâk, yalan dolan ahlâkidir, ötekini "kazıklama", berikini "deliğe süpürme" yüzüzlüğüdür. Bunun insana, topluma yararı?... Kalsın.

5. İmece dergilerin yaşayabilmek için izlemesi gereken yöntemler ve yapabilecekleri neler olabilir?

İnat etmek! Dayanmak! Direnmek! Çabalayı, olanakları birleştirmek. Yani "teslim olmamakta bütün mesele". Kolay değil bu. Kendi pratiğimizde yaşıyoruz işte. Ama güzel işler zaten ne zaman kolay oldu ki.

6. Bir yazar, sanatçysanız sizin bir kültür-sanat dergisinden, dergiye emek verenseniz yazardan, sanatçıdan beklentileriniz neler olabilir?

Özellikle içinde yer aldığım dergide eğitimle ilgili ufak tefek bir şeyler yazmak "yazar" olmak için yeterli bir ölçüt olursa "yazar", yine şair niyetine ufak tefek bir şeyler karalamak yeterli gelirse "şair/sanatçı" sayılırim belki. Biliyorum ki bunların ikisi de esaslıca sorumluluk işidir, onun için kendi adıma ne yazar ne şairim. Ama –kültür/sanat içerikli olmasa da- eğitim alanında iddialı bir derginin emekçisi olarak bir yazardan, sanatçıdan beklediğim; adına yaraşır işler içinde olmasıdır. Yani elindeki işin bir piyasa metaı olmadığı bilincıyla üretmesi, fildişi kule içinde değil, konu-

munun gerektirdiği geniş alanlarda yaşamak zorunda olduğunu bilmelidir. Yazar, sanatçı, aynı zamanda ülkesinin, dünyasının aydınıdır. Nerede yolu karanlığa düşerse orayı aydınlatmakla yükümlü olduğunu unutmamalıdır. Bugünün sesi soluğu kesilmiş, bir kıyıda gizlenip "çile" dolduran korkağından ne yazar olur ne aydın.

7. Kültür sanat dünyasındaki kimliğiniz ya da rolünüz (yazar, sanatçı, okur, ilgili, dergici, dergi emek vereni, yayıncı...) nedir, bu alanla ilgili bir anlatacağınız, kendi gerçeğinizden eklemek istediğiniz var mı?

Sanıyorum bu sorunun yanıtını yukarıda yeterince verdim. Alanımla ilgili diyeceğim şudur: 800 bin "öğretmen" bir an önce gerçekten "öğretmen" olmalı. Sıradanlaşmış, okumaz yazmaz bir "öğretmen ordusu"ndan nitelikli insan değil, diplomalı cahil çıkıyor ne yazık ki. Dergiymiş, kitapmış, gazeteymiş, hak getire. Sonrası? Sonrası, karanlık! Ne umutsuzuz ne çaresiz.

Ama işimiz zorlaşıyor ve ayıp oluyor öğretmenim!

İSMAİL BİÇER

Erzincan doğumlu. Şiir, öykü ve yazıları dergilerde, gazetelerde, kitap eklerinde yayımlandı. İki şiir kitabı var.

1/ Sizce Anadolu'nun İmece Dergileri kimler tarafından üretilmekte, ne amaçla, nasıl çıkmaktadır?

Uzun yıllardır, Anadolu dergilerine ürün vererek, onların anlamlı çabalarına ortak olmaya çalışıyorum. Bugün ulusal bir gazetenin kültür-kitap 'eki'nde yer alan köşemde, Anadolu dergilerini/yazını dile getirmeye çalışmam da bu dayanışmanın bir parçası olarak görülebilir. Anadolu'nun 'imece dergileri', burada yaşayan, edebiyata ve sanata gönül vermiş kişiler tarafından çıkarılıyor. Çok zor koşullar, sınırlı olanaklar altında, ellerini taşın altına koyarak bir tür Anadolu aydınlanmasına katkı sağlıyorlar. Buralardan geleceğin yazın, sanat, düşünce ustaları filizleniyor.

2/ Onlara gereksinme olduğu varsayımına katılıyor musunuz? Bir yazarın, sanatçının ne işine yararlar, işlevleri nedir?

Anadolu'da yayımlanan (daha doğrusu yaratılan) dergiler, sadece buldukları yerlerdeki yetenekleri bulup çıkarmıyorlar. Merkezde yer alan, ancak buradaki dergilerde yer bulamamış yeteneklere de kapılarını açık tutuyorlar. O dergilerin çıkmadığını düşündüğünüzde; edebiyat, sanat, düşünce hayatımızın çorak, merkezde çıkan dergilerin ise ne kadar yetersiz kaldığını hissedeceksiniz. Yazın dünyası içerisinde bulunan ve kitap oluşturma imkânı bulamayan her insan, ürünlerini bu dergiler üzerinden okuyucuyla buluşturabiliyor... Bir anlamda; Anadolu'da çıkan dergiler, ürünlerimizin okuyucuyla buluşmasını sağlayan bir 'kültür zenginliği' yaratıyor.

3/ Birbirine muhtaçlıkları doğası gereği olan DERGİ ve sanatçı, yazar çatışmaları neden kaynaklanmaktadır? Bu çatışmaların birer düşündürücü olarak kültür sanata yararlı etkileri olabilir mi?

Yazın, sanat ve düşünce hayatımıza yarar sağlayacak düzeyli tartışmaların yapılmasından yanayım... Kişiselleştirilmiş, yazın-sanat ve düşünce alanının dışına çıkmış tartışmaları daha doğrusu çatışmaları ise gereksiz buluyorum. Bu tür çatışmalardan beslenmeye ve ayakta durmaya çalışan dergilerin okur nezdinde kabul görmediğini, önemini yitirdiğini düşünüyorum. Örneklerini yaşadık...

4/ Bu tip dergilerin varlıklarının sonlanması ne gibi sonuçları olabilir, güçlü kaynakları olan, ticarî profesyonel bir derginin, edebiyat sanat dünyasına, yazarçizere imece dergilerden daha yararlı olacağını düşünüyor musunuz?

Parasal sorunları olmayan dergilerin hemen hepsi merkez/sermaye dergileri... Şu ana kadar parasal sorunu olmayan bir Anadolu dergisiyle karşılaştığımı hatırlamıyorum. Yalnız altını çizmekte fayda görüyorum: Elbette güçlü kaynakları olan, ticarî anlamda profesyonel boyuta gelmiş dergilerin azımsanmayacak kadar okuyucusu var. Bu dergilerin yazar kadrolarında edebiyatımızın değerli ustaları

yazıyor... Ancak bu dergilerin, ürün ağırlıklı değil de isim ağırlıklı (yazın dünyasının popüler isimlerine ve konularına yer verme) anlayışları rahatsızlık verici... Bugün imece dergileri, merkez/sermaye dergilerini kışkırtacak derecede nitelikli/içerikli sayılara (dosya konularına) imza atıyor; edebiyat, sanat, kültürel sorunlar üzerine düşünmeye davet ediyor. Bu durumu çok önemsiyorum.

5/ İmece dergilerin yaşayabilmek için izlemesi gereken yöntemler ve yapabilecekleri neler olabilir?

Dergilerin okurundan başka dayanağı olmadığı gibi arkasız yazarın da imece dergilerden başka çıkış kapısı yoktur. O halde bu gereksinmeyi ya da muhtaçlığı bir dayanışmaya çevirip ayakta kalmaya çalışmalarından başka akılcı çözüm yolu aklıma gelmiyor. Yazar ve şairler anlayışına uysun uymasın her dergiye oynamak, yazısı yer alıncaya değin her türlü şirinliği sergileyip sonra ortadan kaybolmak yerine, yer bulduğu dergiye sahiplenmeli, aboneler yapmalı, böylece kendi okurunu da yaratmalı, derginin güçlenmesi için gayret etmelidir.

6/ Bir yazar, sanatçıysanız sizin bir kültür sanat dergisinden, dergiye emek verenseniz yazardan, sanatçıdan beklentileriniz neler olabilir?

Gerçek edebiyatın ve sanatın, popüler kültür karşısında işi oldukça zor... Toplumun beğeni alanları son derece ucuzlanmış durumda... Kitle iletişim araçlarının (özellikle televizyon kültürünün) yaratmış olduğu bir tüketim çılgınlığı ile karşı karşıyayız. Buradan yola çıktığımızda; bu olup bitene (yozlaşmaya) karşı, dergileri bekleyen görevler olduğuna inanıyorum. Direnen ve bu anlamda bir görevi yerine getiren dergilere yazarlarımızın, sanatçılarımızın destek vermeleri gerekir.

7/ Kültür sanat dünyasındaki kimliğiniz ya da rolünüz (yazar, sanatçı, okur, ilgili, dergici, dergi emek

vereni, yayıncı...) nedir, bu alanla ilgili bir anlatacağınız, kendi gerçeğinizden eklemek istediğiniz var mı?

Şair-yazar kimliğimle, yıllardır Anadolu dergilerine katkı sunuyorum. Merkez/sermaye dergilerinde de ürünlerim yayımlandı. Ancak nitelikli (içerikli) Anadolu dergilerinde ürünlerimi yayımlatmayı bir görev, bir çaba, bir kültür hizmeti olarak gördüm; görmeye de devam ediyorum. "Dergiler kapanmak için çıkar." anlayışını tersine çevirmeye çalışan bir aydınlanma/kültür ordusuyla karşı karşıyayız. "MaviADA" dergisinin yapmış olduğu bu soruşturmanın, Anadolu'da yaratılan 'imece dergileri'nin sorunlarını irdelemek açısından anlamlı/faydalı bir çalışma olduğuna inanıyor ve kutluyorum.